

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΑΚΡΙΣΙΑ

Αλεξάνδρα Δεληγιώργη

Καθηγήτρια Φιλοσοφίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης

Αντίθετα με τις αναρίθμητες προβλέψιμες κρίσεις που αντιμετώπισε ο καπιταλισμός, τους πέντε αιώνες λειτουργίας του, η οικονομική κρίση των τελευταίων δεκαετιών εκτιμάται από τους ειδικούς μελετητές ως δομική, με απρόβλεπτη έκβαση.

Λίγες σε αριθμό, οι λεγόμενες δομικές κρίσεις συστήνουν μεταβατικές περιόδους που οδηγούν τα ιστορικά κοσμοσυστήματα σε ένα σημείο δολιχοδρόμησης, όπου είτε οπισθοδρομούν σε σκληρότερες μορφές πολιτικής και οικονομικής θέσμησης είτε εγκαθιδρύουν νέες. Η περίοδος μεταξύ μυκηναϊκής και αρχαϊκής περιόδου, από τον 11^ο έως τον 8^ο αιώνα π.Χ. με μετακινήσεις πληθυσμών, εκπατρισμό, ίδρυση αποικιών στο Αιγαίο και στην Μ. Ασία ή η περίοδος του 7^{ου} και 6^{ου} π.Χ. αιώνα, που προκάλεσε πολιτικές συγκρούσεις, κοινωνικές αναταραχές, υποδούλωση των χρεωμένων γαιοκτημόνων, κατάρρευση των ηθικών συστημάτων, ήταν τέτοιες μεταβατικές περιόδοι. Η ελληνική μυθολογία τις απέδωσε με το Χάος, με την αχαρτογράφητη, δηλαδή, φάση δημιουργίας ενός νέου κόσμου είτε καλύτερου είτε χειρότερου από αυτόν που κατέρρευσε.

Η δομική κρίση του δικού μας ιστορικού κοσμοσυστήματος, τις τελευταίες δεκαετίες, αποδόθηκε στην αδυναμία των μηχανισμών του να

Τόμος Πρακτικών Φιλοσοφικού Forum «Ανάδρασις»
ISBN: 978-618-82935-0-2

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

συνεχίσουν απρόσκοπτα να υπηρετούν την υπερσυσσώρευση κεφαλαίου. Ο λόγος είναι η όξυνση των αντιθέσεων στο εσωτερικό του που προκάλεσε η μεταφορά του λεγόμενου Τρίτου κόσμου από την περιφέρεια στο πλανητικό κέντρο που υπήρξε και επιμένει να είναι η Δύση.

Η φάση αυτή εγκυμονεί είτε την άνοδο του καισαρισμού που προφήτεψε ο Oswald Spengler είτε την αναδιάρθρωση του συστήματος με γνώμονα την διάσωση του πλανήτη από την καταστροφή και του παγκόσμιου πληθυσμού από την προϊούσα εξαθλίωση· συνέπειες και τα δυο της υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου και ισχύος.

Στη φάση αυτή, το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης, διευρύνεται σε τέτοιο βαθμό, ώστε η πράξη να καθίσταται τυφλή και η θεωρία ανήμπορη, με αποτέλεσμα την εκ νέου μεταφορά της κόλασης από τον μύθο στην Ιστορία. Κι αυτό, εφόσον, στην προσπάθεια απεμπλοκής του συστήματος από την οικονομική κρίση, οι πρακτικές αύξησης ποσοτικών μεγεθών αποδεσμεύονται από τις αρχές που ορίστηκαν να κατευθύνουν την κίνησή τους. Αναπτύσσεται, έτσι, μια αλόγιστη επιτάχυνση εξόδου από την οικονομική ύφεση, κατά την οποία η πράξη, αντί να αντισταθμίζει την αδράνεια, στην οποία βυθίζουν τον κόσμο τα άναρχα μέτρα που παίρνει, παγιδεύεται σε αυτήν. Αποτέλεσμα είναι η αδυναμία εξόδου από τον φαύλο κύκλο των ανισορροπιών.

Είναι η στιγμή που οι εντεταλμένοι φορείς της λήψης πολιτικών αποφάσεων, αφήνουν ανοικτές λύσεις που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν (πολέμους, φασισμούς, ολοκληρωτισμούς) που αδυνατούν να λύσουν το πρόβλημα, αφού η κρισιμότητά του – η οποία ξεπερνά κάθε ιστορικό προηγούμενο – οφείλεται στην ιδιαιτερότητα του ιστορικού μας κοσμο-

συστήματος να έχει θέσει ως κοινό υπόβαθρο του *θεωρείν* και του *πράττειν*, του *κρίνειν* και του *ποιείν*, την κυριαρχία πάνω στην φύση μέσω της εξορθολογισμένης υπερσυσσώρευσης πλούτου και ισχύος.

Η εργαλειοποίηση της σκέψης που απαιτήθηκε για την εξορθολογισμένη οργάνωση του κοσμοσυστήματος παραγωγής, η υπερανάπτυξη της Τεχνικής, ο εκχυδαϊσμός της κουλτούρας, η απονομιμοποίηση θεσμών και η απαξίωση αξιών που επέφερε, φαίνεται να μην αφήνουν πολλά περιθώρια για μια άρση του χάσματος ανάμεσα στην *vita contemplativa* που αποσκοπεί στην χειραφέτηση από την άγνοια, την προκατάληψη, τον ετεροκαθορισμό και στην *vita activa*, εφόσον αυτή αναλώνεται στον αλόγιστο πλουτισμό των λίγων μέσω της εξαθλίωσης των πολλών.

Από την σύγκρουση τεχνογνωσίας και αυτογνωσίας που εγκαινίασε το μηχανιστικό κοσμοείδωλο της κυριαρχίας πάνω στη φύση, από τον 17^ο αιώνα και εξής, ζούμε, σήμερα, την επικράτηση της πρώτης πάνω στην δεύτερη. Στο καθεστώς εντεινόμενης τεχνοκρατίας (και της γραφειοκρατίας που μετακυλύει την ευθύνη της λήψης μέτρων) η δομική κρίση απηχεί, σε τελική ανάλυση, την εξαφάνιση του μέτρου που επήλθε με την πλήρη αντιστροφή της σχέσης ανθρώπου-χρημάτων.

Τον 16^ο αιώνα - φάση μετάβασης από τον φεουδαλισμό στον καπιταλισμό - η φιλοσοφία επιχείρησε να γεφυρώσει θεωρία και πράξη με τους όρους της ουτοπίας.

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, φάση μετάβασης από την απόλυτη δεσποτεία στον πολιτειακό φιλελευθερισμό, η φιλοσοφία επιχείρησε να γεφυρώσει το ίδιο χάσμα, με τους όρους της αναστοχαστικής κριτικής.

Στα τέλη του 20ού αιώνα, φάση μετάβασης από τον νεοφιλελευθερισμό είτε στον καισαρισμό είτε σε μια ενισχυμένη δημοκρατία - έκβαση που δεν έχει ακόμη κριθεί - η λεγόμενη μεταμοντέρνα φιλοσοφία, με όση στοχαστικότητα της απέμεινε, θεώρησε αρκετό να αντιτάξει στον εντεινόμενο ηγεμονισμό, την σχετικοποίηση δεσμευτικών κριτηρίων και αρχών ως δήθεν όρο ενίσχυσης της δημοκρατίας, υπό το καθεστώς της παγκοσμιοποιημένης ηγεμονίας των αγορών.

Το ότι η ανισορροπία θεωρίας-πράξης κορυφώθηκε, με τρόπο ώστε η πράξη να παραβιάζει τη θεωρία ή να την προσαρμόζει στα μέτρα της, δεν σημαίνει ότι η μόνη δυνατή παρέμβαση με τη μορφή προτάσεων ή σχεδιασμών για την άρση του, είναι η παρέκκλιση της στοχαστικής σκέψης στην ουτοπία. Δεν μπορούμε να φανταστούμε μίαν άλλη κατάσταση καλύτερη από αυτήν, στην οποία βρισκόμαστε και να εστιάσουμε στην υλοποίησή της, αν προηγουμένως δεν έχουμε ρίξει άπλετο φως στο τί, γιατί και προς τί της παρούσας κατάστασης.

Η φιλοσοφία ως απορητική περί του σκεπτέου και του πρακτέου, δεν είναι αυτή που θα λύσει το πρόβλημα. Μπορεί, ωστόσο, προσεγγίζοντάς το, με τρόπο ιστορικό-κριτικό, να συμβάλει στην καλύτερη κατάστρωσή του και έμμεσα, επομένως, και στη λύση του.

Πιο συγκεκριμένα, η φιλοσοφία μπορεί να διαυγάσει τον ρόλο που παίζει η αναστοχαστική ακρισία στην όξυνση της ανισορροπίας μεταξύ θεωρίας και πράξης που μας κάνει να πράττουμε ως εάν να μην έχουμε γνώση των συνεπειών ή να θέτουμε κοινά αγαθά, μεταξύ άλλων, τη γνώση, στην υπηρεσία ιδιοτελών σκοπών, ασύμβατων με το κοινό όφελος.

Σε ένα νέο κύκλο οντο-γνωσιολογικών ερευνών, η φιλοσοφία καλείται να θέσει και πάλι το ζήτημα της αναστοχαστικής ακρισίας, όπως έκανε ο Παρμενίδης, κατά την δομική κρίση της εποχής του, προβληματιζόμενος για την ακρισία των άκριτων φίλων που προκαλούσε και νομιμοποιούσε ταυτόχρονα το χάσμα αλήθειας και δόξας, γνώσης και γνώμης. Ή, όπως έκανε ο Kant επίσης σε μια περίοδο δομικής κρίσης, λίγο πριν ξεσπάσει η γαλλική επανάσταση, προβληματιζόμενος για την άλυτη αντινομία αναγκαιότητας και ελευθερίας που προκαλούσε και νομιμοποιούσε το χάσμα μεταξύ Διαφωτισμού και απόλυτης δεσποτείας. Ή, όπως επιχείρησε να κάνει η Hannah Arendt, προβληματιζόμενη για το είδος του *κρίνειν* που παραβλέπουν η κατασκευή και εμπορευματοποίηση όπλων που απειλούν τη ζωή στον πλανήτη. Διότι, κατασκευάζοντας όπλα, χάριν του κέρδους, κατασκευάζουμε εχθρούς, χωρίς τους οποίους, αυτά είναι άχρηστα. Παρά την απαξίωση της αναστοχαστικής σκέψης και την αποθέωση της Τεχνικής σε εποχές όπως η δική μας, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι – είναι το μόνο άλλωστε, για το οποίο μπορούμε να είμαστε βέβαιοι – ότι οι φιλοσοφικές έρευνες ως σχέδια επί χάρτου, έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα και αξία από καθαρά λογιστικούς οικονομικο-τεχνικούς σχεδιασμούς εξόδου από την κρίση που την αναπαράγουν.

II

Αν η δομική κρίση είναι διατάραξη ισορροπιών, τότε είναι σωστό να θεωρήσουμε την διατάραξη της ισορροπίας μεταξύ θεωρίας και πράξης ως μέρος της κρίσης, ίσως το βασικότερο, γιατί επικίνδυνα επιτείνει και όλες τις άλλες. Αν, τώρα, το χάσμα που μεγαλώνει μεταξύ θεωρίας και πράξης προϋποθέτει, αλλά και συνεπάγεται, σα σε φαύλο

κύκλο, ακρισία, είναι γιατί το αναστοχαστικό *κρίνειν* αποτελεί δομικό στοιχείο και του *θεωρείν* και του *πράττειν*. Το κρίσιμο, εν προκειμένω ερώτημα είναι πού οφείλεται, πώς νομιμοποιείται, τί εξυπηρετεί η αναστοχαστική ακρισία;

Η γενεαλόγηση του ζητήματος μας θυμίζει ότι το μηχανιστικό και θετικιστικό, στη συνέχεια, γνωστικό παράδειγμα, υπακούοντας στο κοσμοείδωλο της κυριαρχίας, έδωσε το βάρος στην αξιωματική λογική και στην δυνατότητά της να παράγει τεχνογνωσία, η οποία ως αέναη γραμμική εξέλιξη, διευκολύνει την απεριόριστη συσσώρευση πλούτου και ισχύος. Πράγμα που εξηγεί την επικράτησή του, από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και εξής.

Ωστόσο, η λογιστική λογική θα ήταν αδύνατο να θριαμβεύσει χωρίς την περιθωριοποίηση του αναστοχαστικού *κρίνειν* στα πεδία της τέχνης και της αισθητικής, της πολιτικής και της ηθικής, με το επιχείρημα ότι η συνάρτησή του με τις υπερλογικές λειτουργίες της μνήμης και της φαντασίας το αποκλείει από την επιστήμη, καθώς η τελευταία αντλεί την υποτιθέμενη ουδετερότητά της από την αξιωματική λογική.

Ο περιορισμός του αναστοχαστικού *κρίνειν* αυστηρώς και μόνον στα πεδία της αισθητικής και της πολιτικής απάλλαξε την επιστήμη από την αρχή του *λόγον διδόναι*, ώστε να μπορεί να ελέγχει χωρίς να ελέγχεται για τη νομιμότητα των μεθόδων της παρά μόνον από την εφαρμογή των συμπερασμάτων τους και την εμπορευματοποίησή τους που είναι όντως θεαματική.

Ο αλόγιστος παραμερισμός του *κρίναι λόγω* από το γνωστικό πεδίο, που καθιστά αδύνατο τον *πολύδηριν έλεγχο*, επέτρεψε να αναδειχθεί χωρίς αντιστάσεις το χρήμα ως αξία των αξιών. Μοναδικό

αντιστάθμισμα υπήρξαν συμβατικές δεοντοκρατικές ηθικές που λειτουργούν, ωστόσο, ως φύλο συκής στην απογύμνωση του ανθρώπου και στην διάλυση της κοινωνικής συνοχής, μέσα στον σύγχρονο κόσμο, την οποία προκάλεσε η σχετικοποίηση κριτηρίων, η αθέτηση αρχών και η υπονόμηση των αξιακών συστημάτων.

Αν η αιτία της αναστοχαστικής ακρισίας που προκαλεί το χάσμα θεωρίας και πράξης είναι η απληστία και η αυταρχία που επεσήμανε ο Καντ, συνέπειά της είναι η ιστορική αμνησία και ο εκβαρβαρισμός των ηθών ως αναγκαίοι όροι προκειμένου να δεχθούμε να υποστούμε αυτά που έχουμε υποστεί και στο παρελθόν.

Πρόκειται άραγε για τη αέναη ανακύκλωση που ο Nietzsche, επικαλούμενος την *amor fati*, έκρινε ως αναπόφευκτη και μοιραία; Ή μήπως είναι ανάγκη, κατά το χρεών, να επιμείνουμε στον συντονισμό των νοητικών δυνάμεων που μας βοηθά να σπάζουμε τον κύκλο των τραγικών παθημάτων, κάθε φορά που ανοίγεται; Ο καθένας μπορεί να δώσει την δική του απάντηση. Με την πίστη πάντως, στις δυνάμεις του νου, ο Παρμενίδης γράφει το *Περί Φύσεως*, ο Αριστοτέλης το *Περί ψυχής* και ο Kant, την *Κριτική της κριτικής δύναμης*.

Δουλειά επομένως της φιλοσοφίας που ακολουθεί αυτήν τη γραμμή σκέψης, είναι να δείξει ότι βασική, αν όχι η βασικότερη, παράμετρος της παρούσας οικονομικής και ηθικής κρίσης είναι η αναστοχαστική ακρισία, την οποία υπέθαλψε το κυρίαρχο γνωστικό παράδειγμα με τον διαχωρισμό της μαθηματικής και λογιστικής διάνοιας που παράγει τεχνογνωσία, βάσει μεθόδων επαλήθευσης ή διάψευσης, από τον αναστοχαστικό λόγο που παράγει αυτογνωσία με μεθόδους εμπάθυνας. Διαχωρισμός άκριτος, αυθαίρετος και αλόγιστος που ισοδυναμεί με

Τόμος Πρακτικών Φιλοσοφικού Forum «Ανάδρασις»
ISBN: 978-618-82935-0-2

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ακρωτηριασμό του ίδιου του νου. Ακρωτηριασμένος ο νους, είναι ικανός να προσδιορίζει με ακρίβεια, αλλά να οικοδομεί με σαθρότητα. Σαν να κτίζει επιμελώς από την άποψη της τεχνικής, παρατηρητήρια πάνω στην άμμο. Γιατί, χωρίς το *κρίναι λόγω*, μπορούμε να διαψεύσουμε ή να επαληθεύσουμε υποθέσεις βάσει υπολογισμών και μετρήσεων, αλλά δεν μπορούμε να σκεφτούμε τα *έοντα*, τα ανθρώπινα πράγματα, δηλαδή, με γνώμονα την ορθότητα ή την πλάνη των επιλογών, των αποφάσεων για τις απαιτούμενες δράσεις.

Παρά το γεγονός ότι το αναστοχαστικό *κρίνειν* είναι δομικό στοιχείο και του *θεωρείν* και του *πράττειν*, το κυρίαρχο γνωστικό παράδειγμα, έδωσε το βάρος στις κρίσεις που εκφέρει η επιστημονική διάνοια επί των συμβολοποιημένων αισθητηριακών παραστάσεων, για να προσδιορίσει τη νομοτελειακή λειτουργία των φαινομένων. Έθεσε, έτσι, σε δεύτερη μοίρα τις προσδιοριστικές κρίσεις που εκφέρει η αναστοχαστική σκέψη για να διαυγάσει την δυναμική των φυσικών και ιστορικο-κοινωνικών φαινομένων και το *ου ένεκά* τους. Αντίθετα, με τον επιστημονικό εμπειρισμό που υποβαθμίζει την αξία της βασικής θεωρίας, η καθαρά θεωρητική σκέψη, μαθηματική και διαλογική, προσεγγίζει την αντικειμενική πραγματικότητα του *όντος/είναι*, ως Φύσης και Ιστορίας, ως πολύπλοκου συστήματος διασυνδεδεμένων υποσυστημάτων. Σε αυτό το επιστημολογικό πλαίσιο που ξεπερνά το ισχύον θετικιστικό γνωστικό παράδειγμα, η φυσικο-βιο-ψυχο-κοινωνικο-ιστορική πραγματικότητα εξυφαίνεται πίσω από την εμπειρική επιφάνεια και με αυτήν την έννοια, συναρτάται με το υπεραισθητό ή υπερ-εμπειρικό, στο οποίο το θετικιστικό γνωστικό παράδειγμα και η παραστατική σκέψη, στην οποία υπάγεται, έχουν περιορισμένη έως μηδενική πρόσβαση, εκλαμβάνοντάς

το ως υπερβατικό την προσέγγιση του οποίου αποκλείει το ισχύον γνωστικό παράδειγμα - πεδίο. Εμμένει, έτσι, στις κρίσεις, με τις οποίες η διάνοια προσδιορίζει τις αισθητηριακές παραστάσεις και αποκλείει τις κρίσεις, με τις οποίες η διαλογική σκέψη προσδιορίζει το τί, το γιατί, και το *ου ένεκα* των φαινομένων, στην προσπάθεια να εξηγήσει πέραν της νομοτελειακής λειτουργίας τους, τη δυναμική και τον ουσιώδη τρόπο της ύπαρξής τους.

Οι κοινωνικές επιστήμες που συντάσσονται με τον κάθετο διαχωρισμό διάνοιας και αναστοχαστικού λόγου, που επέβαλε ο θετικισμός, αναγκαστικά αναλώνονται στον υπολογισμό ποσοτικοποιημένων ποιοτικών μεγεθών, σε στατιστικές αναλύσεις εμπειρικών δεδομένων, δημοσκοπήσεις της κοινής γνώμης· μετρήσεις, όλα, που δίνουν μια θολή έως στρεβλή γνώση των κοινωνικών φαινομένων, καθώς επιμερίζουν τις ολότητες που συστήνουν, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να συλλάβουν την συνάρθρωσή τους σε επίπεδα βάθους.

Αλλά εκτός από το *γνώναι* που κατευθύνει ο θετικισμός και το *πράττειν*, το οποίο συμμορφώνεται στις θετικιστικές προδιαγραφές, ενδίδοντας αναγκαστικά στον ακραίο πραγματισμό που απηχεί το πνεύμα των καιρών ώστε να διασφαλίσει τη νομιμότητά του, απογυμνώνεται από το *κρίναι λόγω* που φέρει εγγενώς μέσα του και από το οποίο αντλεί την ηθική, αισθητική και πολιτική διάστασή του και συνακόλουθα τη νομιμότητά του. Καθώς συντάσσεται με τις αξιωματικές αρχές του θετικιστικού γνωστικού παραδείγματος, υποχρεώνεται να προσαρμοσθεί στις αξίες της χρησιμότητας και αποδοτικότητας που υποκατέστησαν τα αξιακά συστήματα που συν τω χρόνω κατέρρευσαν.

Αυτή η διπλή απογύμνωση από το *κρίναι λόγω* και του *θεωρείν* στα πεδία της επιστήμης, και του *πράττειν* στην ιδιωτική και δημόσια σφαίρα, διευκόλυνε τον αναγωγισμό και την εξομοίωση των ερευνητικών προγραμμάτων που καταρτίζουν οι θετικές και κοινωνικές επιστήμες με αποτέλεσμα να γνωρίζουμε τους τοπικούς ντετερμινισμούς που διέπουν τα φυσικά και κοινωνικά φαινόμενα, τις σταθερές ή τις ασταθείς ισορροπίες τους που αυτορυθμίζονται, , όχι όμως την ειδοποιό διαφορά τους και τις διαταραχές ισορροπίας που δεν είναι αυτορρυθμιζόμενες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των λεγόμενων δομικών κρίσεων.

Η εξομοίωση στη βάση της αυστηρής εξειδίκευσης της γνώσης τείνει να καταστήσει μη αναστρέψιμη την βαθμιαία κατάργηση του *κρίναι λόγω* καθώς τείνουμε να ξεχάσουμε ότι αποτελεί θεμελιώδη δυνατότητα του ανθρώπινου νου. Με την εντεινόμενη τεχνοκρατική διαχείριση της ζωής μέσα στις κοινωνίες, είναι σχεδόν απίθανο οι εναπομείναντες θύλακες κριτικής αναστοχαστικής σκέψης να λειτουργούν και στο μέλλον. Ήδη τελούν υπό την πίεση της έλλειψης χρηματοδότησης τους που υπαγορεύει η λογική της cost-benefit ανάλυσης.

III

Με όλα τα παραπάνω, θέλησα να δείξω ότι η αναστοχαστική ακρισία αποτελεί δομικό στοιχείο της πολύπλευρης δομικής κρίσης και δυσκολεύει την έξοδο από αυτήν, κρατώντας ομήρους τον πλανήτη και τον παγκόσμιο πληθυσμό σε μίαν ιλιγγιώδη δίνη καταστροφής και εξαθλίωσης.

Το ερώτημα είναι τι μπορούμε να κάνουμε στην παρούσα κρίση, οι συνέπειες της οποίας είναι οδυνηρές για ανίσχυρες χώρες, όπως η δική μας. Ο Kant στα πολιτικά του δοκίμια θεώρησε ότι ύψιστος σκοπός του

Τόμος Πρακτικών Φιλοσοφικού Forum «Ανάδρασις»
ISBN: 978-618-82935-0-2

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ανθρώπου δεν είναι να συσσωρεύει πλούτο και ισχύ, αλλά να καθιστά άξιο τον εαυτό του για μια επίγεια ευτυχία, ακόμη και αν αυτή φαίνεται ανέφικτη. Το *κρίναι λόγω* είναι βασική προϋπόθεση για την επίτευξή του. Σε ό,τι αφορά στην φιλοσοφία, χρειάζεται επομένως να συνεχίσουμε τις φιλοσοφικές έρευνες του αναστοχαστικού *κρίνειν* που ξαναέθεσε επί τάπητος η Hannah Arendt στις παραδόσεις της, με σκοπό να διασαφηνίσουμε το *modus operandi* του *κρίνειν* υπό το φως των νέων δεδομένων που προέκυψαν, στα πεδία της γνώσης. Συμβάλλουμε έτσι στην διάσωση και προώθηση της λεγόμενης θεωρίας και σε μια στοχαστικότερη χρήση της τεχνογνωσίας.